

RIJKSBEGROTING

VOOR HET DIENSTJAAR

1964

HOOFDSTUK V

BUITENLANDSE ZAKEN

MEMORIE VAN TOELICHTING

Nr. 2

ALGEMEEN

Vooropgesteld moge worden, dat de Memorie van Toelichting, evenals in vorige jaren, is beperkt tot beschouwingen over die aspecten der internationale betrekkingen en de jongste ontwikkelingen daarvan, welke voor het regeringsbeleid in het bijzonder van belang worden geoordeeld. Voor een terugblik over het omvangrijke terrein der buitenlandse betrekkingen, zoals deze zich in de twaalf maanden voorafgaande aan de opstelling dezer Memorie ontwikkelden, en de standpunten, die de Regering ter zake van een aantal internationale aangelegenheden heeft ingenomen, zij verwezen enerzijds naar het Jaarboek van het Ministerie van Buitenlandse Zaken 1962/63, waarin dienaangaande op de gebruikelijke wijze een overzicht wordt geboden, en anderzijds naar de mededelingen, die van de zijde der Regering in de loop van het afgelopen zittingsjaar bij onderscheidene gelegenheden aan de Staten-Generaal werden gedaan.

OOST-WEST VERHOUDING EN N.A.V.O.

De Cuba-crisis van eind 1962 heeft in sterke mate haar stempel gedrukt op de verhouding tussen het Westen en het Sowjet-blok. Enerzijds bewees de poging van de Sowjet-Unie om onder de Amerikaanse kust een basis te scheppen, die het strategisch evenwicht zou hebben verstoord, dat het actieve streven tot vestiging van een communistische wereldorde onverminderd blijft bestaan. Anderzijds hebben de gematigde, doch vastberaden houding van de Amerikaanse regering en niet minder de eensgezinde steun van de Atlantische bondgenoten aangetoond, dat een Westelijk beleid gebaseerd op deze elementen een crisis kan bezweren.

Het beleid van de Sowjet-regering na de Cubaanse crisis vertoonde een zekere mate van passiviteit. Naar de redenen hiervan kan men slechts gissen; het lijkt echter niet uitgesloten, dat een herwaardering van het buitenlands beleid plaatsvond, waarbij verschillende elementen een rol kunnen hebben gespeeld. In de eerste plaats heeft het Cubaanse avontuur aangetoond, dat bij de huidige stand der bewapening geen wijziging van betekenis in de strategische verhoudingen mogelijk is zonder daarmee het risico van een nucleaire oorlog te lopen. Een tweede element kan zijn gevormd door het in scherpe toenemende Chinees-Russische geschil. Uit de gepubliceerde brieven hierover van de centrale comité's der beide partijen blijkt, dat dit geschil niet het uiteindelijke doel van een communistische wereldoverheersing betreft, maar de methoden om het communisme in eigen land te vestigen en over de wereld te verbreiden. Wat dit laatste betreft gaat het in het bijzonder om de vraag in hoeverre het doel van de verbreiding van het communisme het risico of zelfs het uitbreken van een nucleaire oorlog kan rechtvaardigen. De Sowjet-Unie neemt daarbij het standpunt in, dat de oude opvattingen over oorlog in het licht van de alles vernietigende werking van nucleaire wapens moeten worden gewijzigd. Zij acht een bewust agressief gebruik van nucleaire wapens als middel ter bevordering van communistische politiek niet aanvaardbaar.

Een derde element tenslotte, dat een rol kan hebben gespeeld voor de Sowjet-Unie in een herwaardering van haar buitenlands beleid, wordt gevormd door de economische situatie in de Sowjet-Unie en de satellietlanden, die tekenen van overspanning vertoont en die de Sowjet-regering wellicht voor de noodzaak zou kunnen stellen om ten aanzien van de civiele en militaire uitgaven de bepaling der prioriteiten te herzien.

Welke dezer overwegingen ook bij de Sowjet-regering een rol mogen spelen, het lijkt duidelijk, dat de Westelijke vastberadenheid, mogelijk gemaakt door de militaire paraatheid en eensgezindheid van de N.A.V.O., waarmee de Sowjet-Unie met name in de kwestie Berlijn en Cuba werd geconfronteerd, eveneens een belangrijke factor is geweest bij de bepaling van het Sowjetstandpunt. Deze militaire kracht blijft derhalve het fundament van vrede en veiligheid van het Westen. De inspanning, vereist om haar op adequaat peil te houden, zal moeten worden voortgezet. Het Westen kan zich niet permitteren, dat door een verslapping van zijn militaire inspanning een verschuiving in de krachtsverhouding met het Sowjetblok zou optreden.

Hiervoor is te minder reden, omdat het streven naar een communistische overheersing van de wereld ook voor de Sowjet-Unie bepalend voor haar buitenlands beleid blijft. In overeenstemming met de leer van de zgn. „vrede-lievende samenleving” maakt zij daarvoor gebruik van alle middelen, die haar ten dienste staan en die niet direct leiden tot het uitbreken van een nucleaire oorlog. Zoals in de brief dd. 14 juli jl. van het Centrale Comité van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie wordt gesteld, gelooft zij niet slechts „in de onvermijdelijke vernietiging van het kapitalisme, maar is zij ook voortdurend bezig om dit door de klasstrijd en wel zo spoedig mogelijk te verwezenlijken”.

Met dat al lijkt het niet uitgesloten, dat in de huidige omstandigheden met de Sowjet-Unie enige regelingen kunnen worden bereikt, waardoor althans het oorlogsgevaar beperkt zou worden. De overeenkomst tussen de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie over de instelling van een direct communicatiemiddel tussen Washington en Moskou is hiervan een voorbeeld. De Regering juicht dergelijke overeenkomsten toe. Belangrijk acht zij het aanvang augustus gesloten verdrag inzake de stopzetting van kernproeven. Het is overigens nog te vroeg zich een oordeel te vormen over de vraag of deze overeenkomst uitzicht biedt op het bereiken van overeenstemming ten aanzien van andere regelingen, welke zouden kunnen bijdragen tot vermindering van de uit de Oost-West verhouding voortvloeiende spanningen. Voor het ogenblik meent ondergetekende zich te moeten beperken tot de opmerking, dat tegen het in dit verband geopperde denkbeeld van een niet-aanvalsverdrag tussen de N.A.V.O.-landen en die van het Warschaupact de ernstige bedenking bestaat, dat een zodanig verdrag er toe bij zou dragen de splitsing van Duitsland te formaliseren. Duidelijke vooruitgang bij de oplossing van het Duitse vraagstuk en bij de algemene ontwapeningsbesprekingen zou naar het oordeel van de Regering moeten zijn gemaakt, voordat een niet-aanvalsverdrag wezenlijke en nuttige betekenis zou kunnen krijgen. Vooralnog beschikt de

Regering niet over aanwijzingen, dat de Sowjet-Unie concrete stappen in die richting overweegt. In het streven naar verbetering van het politieke klimaat is de Regering echter bereid de mogelijkheid van het afleggen van wederzijdse niet-aanvalsverklaringen te overwegen.

De Regering is er zich intussen van bewust, dat door deze en dergelijke regelingen de oorzaken der spanningen niet zouden worden opgeheven. De grootste bron van spanning in Europa blijft de voortdurende verdeling van Duitsland. Dit feit en de aanhoudende schending van het Statuut van Berlijn, zoals deze in het bijzonder in de muur dwars door de stad aan de dag treedt, vervullen de Regering met zorg. Zij zal in overleg met haar bondgenoten blijven streven naar een oplossing van het Duitse vraagstuk op basis van het zelfbeschikkingsrecht van het gehele Duitse volk. In dit kader zal ook de uiteindelijke oplossing van het Berlijnse probleem moeten worden gevonden. Inmiddels zal de Regering haar steun blijven geven aan de garanties van de Westelijke landen voor de vrijheid van West-Berlijn en aan praktische oplossingen voor de levensvatbaarheid van de stad.

De hernieuwde aandacht, welke in de huidige periode moet worden geschonken aan mogelijkheden om tot ontspanning in de verhouding tussen het Westen en de Sowjet-Unie te komen, dient in de opvatting van de Regering te leiden tot een versterking en verdieping van het bondgenootschappelijk overleg. Met voldoening kan worden geconstateerd, dat de ontwikkeling van het politiek overleg in de N.A.V.O. bevredigende aspecten vertoont en dat, welke ook de verschillen van opvatting over bepaalde punten van nationaal beleid mogen zijn, een grotere bereidheid tot openhartige discussie aan de dag treedt. Meer nog dan dusver zal politieke consultatie zich evenwel op de toekomst moeten richten. Aangezien in tijden van crisis besluiten, die het gehele bondgenootschap aangaan, op zeer korte termijn dienen te worden genomen, waardoor de tijd voor diepgaande consultatie kan ontbreken, is het noodzakelijk om mogelijke oorzaken van crisis tijdig te onderkennen en in onderling overleg een eventuele gemeenschappelijke gedragslijn vast te leggen. De Regering zal ernaar streven om ook op deze wijze een eensgezind optreden van de bondgenoten — waarborg voor de handhaving van de vrijheid en integriteit van het Westen — te bevorderen.

Primair voor de kracht van het Noord-Atlantische bondgenootschap blijft evenwel de handhaving van militaire kracht. De doelmatigheid van de gezamenlijke verdedigingsinspanning hangt rechtstreeks samen met de mate van militaire integratie, welke wordt verwezenlijkt. De Regering zal naar versterking van dit proces blijven streven, waarbij zij zich er overigens van bewust is, dat de afwijkende visie van de Franse regering op dit punt evenals ten aanzien van de andere terreinen van samenwerking in Atlantisch verband ernstige problemen doet opkomen. Voorts zal de aandacht in sterke mate gericht moeten blijven op het complex van vraagstukken, dat zich binnen het bondgenootschap voordoet met betrekking tot nucleaire zeggenschap. Op dit ogenblik moge worden volstaan met een verwijzing naar hetgeen terzake in het Jaarboek 1962/1963 is gesteld.

VERENIGDE NATIES

Algemeen

Het beleid van de Regering blijft onverkort gericht op een versterking van de rol en de operationele capaciteiten van de Verenigde Naties op politiek en sociaal-economisch terrein. Dat de V.N. een nuttige functie heeft kunnen blijven vervullen bij de handhaving van de rust in Kongo en bij de reconstructie en sociaal-economische opbouw van dit land, stemt tot voldoening. Op verzoek van de Secretaris-Generaal der V.N. heeft de Regering een volledig uitgerust Nederlands Rode Kruis-team ter beschikking van de troepen van de V.N. in Kongo gesteld. Dat thans ook een groep V.N.-waarnemers, met ondersteuningseenheden, een rol speelt bij de terugkeer naar meer stabiele verhoudingen in Jemen, is een andere indicatie van de mogelijkheden van de V.N. om bij te

dragen tot de beslechting van interstatelijke geschillen en tot behoud van de vrede in bepaalde regio.

De dreiging van een financieel bankroet van de V.N., ontstaan als gevolg van het feit, dat een groot aantal leden om redenen van beginsel of van onvermogen niet aan de vredesacties van de Organisatie in Kongo en in het Midden-Oosten mee betaalden, is enigszins afgenomen. Bij een overgrote meerderheid der leden is thans een duidelijke wil aan de dag getreden om de V.N. te behoeden voor een financieel débacle. Tijdens een speciale zitting van de Assemblee werd een nieuwe financieringswijze overeengekomen, waarbij — op vrijwillige basis — de hoogontwikkelde landen een iets groter gedeelte van de speciale operationele kosten voor hun rekening zullen nemen om aldus de minderontwikkelde landen gedeeltelijk te ontlasten.

De uitbreiding van een tweetal belangrijke organen der V.N., te weten de Veiligheidsraad en de Economische en Sociale Raad, blijft de Regering nastreven. Aan een dergelijke uitbreiding, welke noodzakelijk is geworden door de toename van het aantal leden der V.N., is de Sowjet-Unie nog altijd niet bereid mede te werken. Vooral de Economische en Sociale Raad wordt geremd in haar activiteiten door de begrenzing van haar ledental tot achttien landen, als gevolg waarvan met name de minderontwikkelde landen van Azië en Afrika in onvoldoende mate aan de voor hen belangrijke werkzaamheden van dit orgaan kunnen deelnemen. Recente discussies in de V.N.-Handvestherzieningscommissie, welke onlangs in New York vergaderde, alsmede in de Economische en Sociale Raad, welke in Genève bijeen was, doen intussen verwachten, dat de Afrikaanse en Aziatische landen tijdens de komende Algemene Vergadering een versterkte druk zullen uitoefenen ten gunste van een spoedige uitbreiding van de E.C.O.S.O.C. De bovengenoemde V.N.-commissie stelde een uit 9 leden bestaande sub-commissie in, welke zich meer in bijzonderheden o.m. met de vraagstukken van een uitbreiding der genoemde V.N.-organen zal bezig houden en waarin ook Nederland zitting heeft. Voor de landen van de Benelux is deze kwestie nog van bijzonder belang, aangezien Luxemburg bij de verkiezingen voor de E.C.O.S.O.C. tijdens de komende Algemene Vergadering als kandidaat van de Benelux zal fungeren voor de zetel, welke einde van dit jaar door Italië wordt verlaten en tot voor enkele jaren altijd door een land van de Benelux werd bezet.

Inzake het onderzoek voor het vreedzaam gebruik van de kosmische ruimte hebben zich, buiten het verder op gang komen van een samenwerking op dit gebied tussen de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie, geen belangrijke ontwikkelingen in V.N.-verband voorgedaan. Intussen zal een voortgezet gebruik van de ruimte ook een verbreding van het werkkterrein van een aantal gespecialiseerde organisaties (W.M.O., I.T.U.) met zich brengen, waardoor problemen van organisatorische en coördinerende aard aan de orde komen, welke naar het oordeel der Regering toenemende aandacht verdienen.

Kernproeven en ontwapening

De besprekingen tussen de Verenigde Staten, de Sowjet-Unie en het Verenigd Koninkrijk, welke op 15 juli te Moskou een aanvang namen, hebben tot de totstandkoming van een verdrag tot stopzetting der kernproeven geleid. Hoewel het beleid der Westelijke landen blijft gericht op het sluiten van een verdrag, dat voorziet in de beëindiging van alle soorten kernproeven, is niettemin een verdrag, dat slechts betrekking heeft op de proeven in de atmosfeer, onder water en in de ruimte en de proeven ondergronds buiten beschouwing laat, reeds van groot belang, zowel in verband met de uitschakeling van een voor de mens en zijn gezondheid schadelijke stralingsbron, als vanwege de remmende invloed, welke een dergelijk verdrag zal kunnen uitoefenen op een mogelijke uitbreiding van het aantal kernwaponbezittende landen.

Wat de maatregelen omtrent bewapeningsbeperking en bewapeningsregulering betreft, verheugt de Regering er zich over, dat onlangs door de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie een

overeenkomst kon worden getekend, welke voorziet in de totstandkoming van een directe verbindingslijn tussen de regeringen van de beide landen. Ook al is deze overeenkomst op zichzelf niet van ingrijpende aard, zij is nochtans van duidelijk belang in het kader van de noodzakelijke maatregelen ter verkleining van de risico's van een ongewilde oorlog. De Regering hoopt, dat verdere internationale maatregelen op dit gebied mogelijk zijn. Daarnaast blijft zij spoedige multilaterale overeenstemming van belang achten omtrent maatregelen, die een verdere verspreiding van kernwapens kan tegen gaan. In de Geneefse ontwapeningsonderhandelingen is dit vraagstuk nog nauwelijks aan de orde gekomen, doch de urgentie van een regeling terzake is nog toegenomen. Diezelfde onderhandelingen hebben evenmin vooruitgang te zien gegeven met betrekking tot een verdrag over algemene en volledige ontwapening, waaraan de Regering ook harerzijds volle aandacht blijft geven.

Dekolonisatie en Apartheid

De Achttiende Algemene Vergadering van de Verenigde Naties zal ongetwijfeld wederom ruime aandacht schenken aan dekolonisatie-kwesties en daarbij speciaal nadruk leggen op het vraagstuk der Portugese overzeese gebiedsdelen. Extreme voorstellen, welke een uitstoting van Portugal uit de V.N. of het treffen van sancties tegen dit land beogen, zal de Regering niet ondersteunen, mede omdat zij van oordeel is, dat met dergelijke maatregelen geen enkel nuttig doel wordt gediend. Een oplossing van het probleem der Portugese gebiedsdelen ziet de Regering uiteindelijk slechts op basis van het ook in het Handvest verankerde beginsel van zelfbeschikking en zij zal aan verantwoorde en constructieve voorstellen, welke een dergelijke oplossing naderbij zou kunnen brengen, haar steun niet onthouden, zulks mede afhankelijk van de verdere merites van dergelijke voorstellen.

Ook het apartheidsbeleid der Zuidafrikaanse regering zal in de komende Algemene Vergadering wederom in discussie komen. De Regering zal opnieuw uitdrukking doen geven aan haar afwijzing van dit beleid, doch zij zal niet mee gaan met verregaande voorstellen, welke Zuid-Afrika uit de V.N. willen doen verwijderen of het land met een algemene boycot beogen te treffen. Door dergelijke maatregelen wordt de Zuid-Afrikaanse regering in haar huidig apartheidsbeleid slechts gestijfd en worden tegelijkertijd de belangen van de gekleurde bevolking niet gediend.

Vluchtelingen

Het beleid van de Regering blijft er op gericht het programma van de Hoge Commissaris der V.N. voor de Vluchtelingen te steunen. Omdat ons land nog steeds heeft te kampen met huisvestingsproblemen en vraagstukken van ruimtelijke ordening, kon de Nederlandse bijdrage aan de oplossing van het vluchtelingenvraagstuk niet bestaan uit het op ruime schaal opnemen van vluchtelingen. Om deze reden moest in hoofdzaak worden volstaan met een passende financiële bijdrage. In bijzondere gevallen werd in het recente verleden naast de jaarlijkse contributie aan het programma van de Hoge Commissaris een extra bijdrage ter beschikking gesteld voor bijzondere noden, zoals voor hulpverlening aan Algerijnse en Chinese vluchtelingen.

De jaarlijkse bijdrage was steeds bestemd voor het oplossen van het Europese vluchtelingenprobleem. Hoewel de Europese vluchtelingen in belangrijke mate hebben geprofiteerd van het Wereldvluchtelingenjaar (juni 1959 — juni 1960), was de opbrengst van deze actie toch niet voldoende om alle „oude Europese vluchtelingen” te helpen. Om dit probleem zo snel mogelijk te kunnen liquideren heeft de Hoge Commissaris een speciaal programma ontworpen, dat in 1964 of althans uiterlijk in 1965 voltooid moet zijn. Daar het hier in hoofdzaak gaat om gehandicapte mensen, vergt het vinden van voor hen passende oplossingen, zoals het kopen van lijfrentes, het plaatsen in medische instituten, revalidatie en het zoeken van werkgelegenheid, hetzij in het land, waarin zij verblijven, hetzij in een ander land, extra tijd en fondsen.

Teneinde dit streven van de Hoge Commissaris te steunen heeft het Comité van Ministers van de Raad van Europa een resolutie aanvaard, waarin de regeringen van de Lid-Staten van de Raad van Europa wordt aanbevolen bij het opstellen van hun begrotingen rekening te willen houden met dit programma van de Hoge Commissaris voor de oude Europese vluchtelingen en daaraan zo mogelijk een extra bijdrage te willen verlenen voor het jaar 1963. Omdat deze resolutie eerst in december 1962 tot stand kwam, was het om begrotingstechnische redenen bezwaarlijk voor het begrotingsjaar 1963 een extra contributie beschikbaar te stellen. Gelet op de positie, welke Nederland traditioneel inneemt op het terrein van de hulpverlening aan vluchtelingen, en de wenselijkheid onderschrijven het probleem van de oude Europese vluchtelingen zo spoedig mogelijk definitief tot een oplossing te brengen, acht de Regering het alleszins gerechtvaardigd voor het begrotingsjaar 1964 een bedrag van f 800.000 voor hulp aan Europese vluchtelingen voor te stellen, mede om daarmee uitvoering te geven aan de voormelde resolutie van de Raad van Europa. In voorgaande jaren bedroeg de regeringscontributie f 529.000, behoudens de ter gelegenheid van het Wereldvluchtelingenjaar gegeven extra bijdrage. Voor wat betreft de aantallen vluchtelingen, die hierbij betrokken zijn, zij verwezen naar de mededelingen terzake in het Jaarboek 1962/1963.

Naast de oude Europese vluchtelingen bestaat ook het vraagstuk van de z.g. nieuwe Europese vluchtelingen, die sedert 1960 asiël hebben gekregen, en de vluchtelingenproblemen in Afrika en Azië. Voor elk dezer beide categorieën heeft de Hoge Commissaris een budget van 700.000 dollar. De Regering is van mening, dat de oplossing van het oude Europese vluchtelingenvraagstuk de hoogste prioriteit moet genieten. Aangezien het hier om een aflopend probleem gaat, is de Regering bereid om na de liquidatie ervan te overwegen in welke mate en op welke wijze zij kan bijdragen aan de oplossing van de andere hierboven genoemde vluchtelingenproblemen. Reeds thans moge worden opgemerkt, dat de hulpverlening aan de vluchtelingen in Afrika en Azië van geheel andere aard is dan die aan hun Europese lotgenoten. In Afrika en Azië gaat het niet om concrete programma's, zoals huisbouw, emigratie, (her)scholing, het geven van credieten of revalidatie maar om het integreren in de lokale economie, hetgeen geschiedt door de asiël verlenende regeringen door het beschikbaar stellen van land en gereedschappen. De rol van de Hoge Commissaris — daartoe gemachtigd door de Algemene Vergadering der V.N. — beperkt zich ten aanzien van deze vluchtelingen tot het beschikbaar stellen van fondsen en het geven van adviezen. De ervaring heeft geleerd, dat kleine bijdragen, door de Hoge Commissaris ter beschikking gesteld, grotere sommen van elders mobiliseren, waardoor enkele vluchtelingenproblemen snel konden worden opgelost. Met name was zulks het geval in Togo en Angola.

ONTWIKKELINGSHULP

Het Nederlandse hulpverleningsbeleid wordt voortgezet en uitgebouwd overeenkomstig de beleidslijnen vervat in de „Nota over de hulp aan minder-ontwikkelde landen”, welke ondergetekend in augustus 1962 aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal deed toegaan, en zoals deze tot uiting gekomen zijn bij de debatten over de genoemde nota alsmede bij de kamerdiscussies over Hoofdstuk V der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1963.

Van de recente ontwikkelingen verdienen de volgende bijzondere aandacht.

In het kader van voor deze landen door de Wereldbank opgerichte consortia en consultatieve groepen — laatstgenoemde vorm van coördinatie van hulpverlening draagt een minder bindend karakter dan eerstgenoemde — heeft Nederland leningen aangeboden aan India, Pakistan, Columbia en Nigeria. Elk van deze landen krijgt de beschikking over een gecombineerd crediet samengesteld uit een langlopende lening van de Herstelbank, waarvoor de Rijksoverheid zich garant stelt, en een bedrag aan 10-jarige financieringscredieten voor

aankopen in Nederland. Recentelijk is Nederland toegetreden tot de consultatieve groep voor Tunesië; het ligt in de verwachting, dat t.z.t. ook aan dit land credieten zullen worden verstrekt in de eerder vermelde vorm.

Van veel belang acht ondergetekende het besluit om in de eerste helft van 1964 te Genève een V.N.-conferentie inzake Handel en Ontwikkeling bijeen te roepen. Deze conferentie, die voortkomt uit een ter 16e Assemblee genomen initiatief van een aantal Zuid-Amerikaanse landen, heeft ten doel een bespreking van de vele ernstige problemen op handelsgebied, waarvoor de onder-ontwikkelde landen zich gesteld zien, en het beramen van maatregelen op dit gebied ter bevordering van hun economische ontwikkeling. Te voorbereiding van de conferentie is een Commissie ingesteld, welke 32 landen telt. Deze Commissie is tweemaal bijeen geweest en zal voor de aanvang der conferentie nog een derde zitting beleggen.

Hoewel Nederland geen zitting heeft in deze Commissie, worden haar handelingen nauwlettend gevolgd en wordt op indirecte wijze getracht de doelstellingen van de Regering op dit gebied zoveel mogelijk ingang te doen vinden. Ook via het overleg in E.E.G.- en O.E.S.O.-verband streeft de Regering dit na. Deze doelstellingen zijn erop gericht om de onder-ontwikkelde gebieden door middel van een zo onbelemmerd mogelijke toegang tot de markten der Westerse landen in de gelegenheid te stellen hun handel en hun inkomsten daaruit zo snel mogelijk op te voeren. Ook de stabilisatie der grondstoffenprijzen wordt hierbij als desideratum zoveel mogelijk nagestreefd.

De Regering is voornemens op actieve en constructieve wijze deel te nemen aan het verdere overleg terzake in E.E.G.- en O.E.S.O.-verband en op positieve wijze mede te werken aan de conferentie zelve.

De op de conferentie te behandelen materie betreft voornamelijk de internationale handelspolitiek, weshalve het Departement van Economische Zaken als eerstbehandelende instantie optreedt. Aangezien op deze conferentie de handelspolitiek wordt bezien vanuit het gezichtspunt der ontwikkeling van de minder-ontwikkelde landen acht ondergetekende zich mede sterk betrokken bij de aan de orde gestelde problematiek. De voorbereiding van de Conferentie in Nederland vindt dan ook plaats in nauwe samenwerking tussen de beide betrokken departementen.

Naar aanleiding van een beroep, dat de directeur van de Internationale Ontwikkelings Associatie heeft gedaan op de leden dezer organisatie tot aanvulling van de binnenkort uitgeputte middelen, heeft de Regering toegezegd in de drie jaren vanaf 1965 eenzelfde bedrag als voor de initiële bijdrage aan de Associatie te zullen beschikbaar stellen, nl. \$ 5,5 miljoen per jaar. Het is gebleken, dat de Internationale Ontwikkelings Associatie in een dringende behoefte van de onder-ontwikkelde landen voor zgn. „soft loans” voorziet, weshalve voortzetting en zo mogelijk uitbreiding van haar activiteiten dringend gewenst moet worden geacht.

Op het gebied van de stabilisatie van deviezeninkomsten van de onder-ontwikkelde landen heeft zich een nieuwe ontwikkeling voorgedaan. Het I.M.F. heeft zich bereid verklaard op ruimere schaal korte-termijn credieten te verlenen aan die landen, die buiten hun schuld tijdelijk in betalingsbalans-moeilijkheden komen te verkeren. Hoewel het probleem hiermee niet is opgelost, juicht de Regering deze maatregel toe, aangezien hij althans enig soulaas voor de betreffende minder-ontwikkelde landen kan bieden.

Het Jongeren Vrijwilligers Programma, tot de instelling waarvan besloten werd op 12 februari 1963, is met voortvarendheid gestart. Een staf van acht jongeren heeft de leiding van het programma en heeft de recrutering, selectie, opleiding, uitzending, project-keuze en project-uitvoering ter hand genomen. De eerste twee projecten zullen, naar het zich thans laat aanzien, worden ondernomen in Kameroen en Brazilië. In totaal zal een vijftigtal jongeren tegen het eind van 1963 ter uitvoering van deze projecten worden uitgezonden. Het ligt in het voornemen deze nieuwe tak van hulp-

verlening aan minder-ontwikkelde gebieden in 1964 aanzienlijk uit te breiden. In het Jaarboek van het Ministerie van Buitenlandse Zaken 1962/63 is aan dit onderwerp een uitvoerige beschouwing gewijd.

ORGANISATIE VOOR ECONOMISCHE SAMENWERKING EN ONTWIKKELING

De samenwerking in de O.E.S.O. neemt geleidelijk meer concrete vormen aan. De werkzaamheden ontwikkelen zich op bevredigende wijze. Bij de Lid-Staten leeft het besef, dat de frequente in het kader dezer Organisatie gehouden bijeenkomsten van ambtenaren, werkzaam op de verschillende terreinen van het economische beleid van hun land, die daarbij terzijde worden gestaan door de deskundige staf van het Secretariaat, van groot belang zijn voor de versterking van het onderling begrip voor elkaars positie en voor het reeds in een vroeg stadium op elkaar afstemmen van het te voeren beleid.

Naar verwachting zal de O.E.S.O. binnenkort met een nieuw lid worden uitgebreid, nl. Japan. Over de modaliteiten van de toetreding van dit land zijn uitvoerige besprekingen gevoerd. Deze betroffen in het bijzonder de aanvaarding door Japan van de codes voor de liberalisatie van het diensten- en kapitaalverkeer. De aandacht concentreerde zich daarbij vooral op de duur van de overgangperiode, tijdens welke Japan zijn met de regels van eerstgenoemde code onverenigbaar licentiestelsel op het gebied van het zeevervoer zou mogen handhaven. Tenslotte is ten deze, met name door het ijveren van de kleinere Europese scheepvaartlanden, waaronder Nederland, een bevredigend compromis gevonden. Japan zal dit stelsel afschaffen, behalve voor het vervoer van steenkool en ijzererts respectievelijk olieproducten, waarvoor nog gedurende ten hoogste één respectievelijk twee jaar na toetreding, onder het wakend oog van de Commissie voor Zeevervoer van de O.E.S.O., een licentiestelsel mag worden gehandhaafd.

Een andere kwestie, waaraan in het bijzonder ook door Nederland veel belang werd gehecht, vond eveneens een bevredigende oplossing. Hoewel in de O.E.S.O. — anders dan in de O.E.E.S. — geen concrete verplichtingen meer bestaan ten aanzien van de liberalisatie van het handelsverkeer, daar de verplichtingen van de Lid-Staten op dit terrein nu geheel worden bepaald door de bepalingen van het G.A.T.T., heeft Japan zich bereid verklaard om het begrip „liberalisatie van de handel”, zoals dit in de oude O.E.E.S.-code was gedefinieerd, te aanvaarden en om zich op het terrein van de export-subsidies binnen redelijke termijn te onderwerpen aan dezelfde regels, die de andere geïndustrialiseerde O.E.S.O.-landen in het kader van het G.A.T.T. hebben geaccepteerd. Op grond van de resultaten van de bovenbedoelde besprekingen met de Japanse regering heeft de Raad, overeenkomstig artikel 16 van het O.E.S.O.-Verdrag, op 26 juli 1963 een uitnodiging tot Japan gericht om als volledig lid van de Organisatie toe te treden.

De Regering onderschrijft ten volle, dat de Japanse toetreding tot de O.E.S.O., die een verdere binding van dit land aan de Westelijke wereld inhoudt, van politiek belang is. Ook in economisch opzicht zal een nauwe samenwerking tussen de O.E.S.O.-landen en dit hoog-geïndustrialiseerde Aziatische land haar vruchten kunnen afwerpen. De Regering verheelt zich evenwel niet, dat de doorbreking van de Atlantische beslotenheid van de Organisatie op den duur problemen kan opleveren, omdat een verdere uitbreiding van het lidmaatschap tot andere landen buiten de Atlantische regio, die wellicht door dit precedent zou kunnen worden tweegebracht, het gevaar van een verwatering van het samengaan in de O.E.S.O. zou kunnen opleveren.

Nog steeds is het, ook door Nederland ondersteunde, streven naar een parlementaire begeleiding van de O.E.S.O., zoals dat tot uitdrukking is gekomen in onderscheidene resoluties en aanbevelingen van de Raadgevende Vergadering van de Raad van Europa, niet met succes bekroond. Tekenen wijzen er echter op, dat verandering is gekomen in de tot dusver door de

regering en het congres der Verenigde Staten betoonde terughoudendheid, die immers het voornaamste struikelblok vormde op de weg naar geregelde parlementaire debatten in Atlantisch verband over O.E.S.O.-aangelegenheden.

Hoewel de Regering in principe de totstandkoming van een Atlantische Assemblée met officiële status zou toejuichen, valt te verwachten, dat dit voorstel voorlopig, in het bijzonder bij de O.E.S.O.-landen, die niet bij de N.A.V.O. zijn aangesloten, op weerstanden zal stuiten. Ondergetekende meent derhalve, dat voorshands een meer pragmatische aanpak de voorkeur verdient.

Van de activiteiten van de O.E.S.O. op verschillend gebied is melding gemaakt in het Jaarboek van het Ministerie van Buitenlandse Zaken 1962/1963, waarnaar kortheidshalve moge worden verwezen. Inzake het Nederlandse beleid ten aanzien van deze activiteiten zij nog het volgende opgemerkt.

Ten aanzien van het streven van de O.E.S.O. de economische politiek der Lid-Staten te coördineren en de economische groei te bevorderen gaat het beleid der Regering uit van de erkenning van de onderlinge economische afhankelijkheid dezer landen. Naar haar mening kan een evenwichtige ontwikkeling van de economische activiteit en van de internationale monetaire verhoudingen ten zeerste worden bevorderd door nauw overleg tussen de Lid-Staten. Door actieve deelneming aan de werkzaamheden der O.E.S.O. op het gebied van de economische en monetaire politiek hoopt de Regering tot een dergelijke ontwikkeling bij te dragen en de verbondenheid der Atlantische naties te onderstrepen.

De resultaten van de coördinatie der economische politiek in het kader van de O.E.S.O. kunnen, naar het oordeel van ondergetekende, zeer bemoedigend worden geacht. Regelmatig geven de Lid-Staten blijk van hun bereidheid bij de formulering en toepassing van hun economische politiek rekening te houden met de opvattingen, die terzake in het kader van de O.E.S.O. worden geuit.

Ook ten aanzien van de coördinatie en stimulering van de activiteiten der Lid-Staten op het gebied van de ontwikkelingshulp verricht de O.E.S.O., naar de mening van ondergetekende, haar taken met vrucht. Door het Development Assistance Committee (D.A.C.) van de O.E.S.O. werd in juli jl. de tweede „annual aid review” afgesloten. Dit jaarlijkse onderzoek naar het hulpverleningsbeleid der aangesloten landen kan zeer nuttig worden geacht. Dit geldt ook voor de beraadslagingen in het kader van de zgn. coördinerende groepen, welke de hulpverlening aan en de ontwikkelingsplannen van bepaalde landen of regio's bespreken. Beide activiteiten zijn derhalve verzekerd van de actieve steun van de Regering.

Bij het streven in de „annual reviews” van het D.A.C. om te geraken tot een betere onderlinge afstemming van omvang en aard der hulpverlening is dit jaar vooral aandacht besteed aan de aard der hulpverlening. Gebleken is namelijk, dat de financiële en andere voorwaarden, waarop de ontwikkelingsfondsen door de onderscheidene donorlanden ter beschikking worden gesteld, vaak aanzienlijke onderlinge verschillen vertonen. Van Nederlandse zijde is steun verleend aan een D.A.C.-resolutie, die inmiddels door alle D.A.C.-leden is aanvaard, waarin de regeringen onder meer wordt aanbevolen om bij het vaststellen van de termijnen en voorwaarden der hulpverlening rekening te houden met de situatie van de ontvangende landen en voorts om in principe te streven naar het verzekeren van vergelijkbaarheid in hulpvoorwaarden, die de verschillende D.A.C.-leden toepassen.

Van Nederlandse zijde is in het bijzonder geijverd voor behandeling in het kader van het D.A.C. van het probleem der gebonden hulp. Naar de opvatting der Regering dient vanwege de principiële en praktische bezwaren, die aan het binden van de hulpverlening inhaerent zijn, in internationaal overleg gestreefd te worden naar een vermindering van deze nog steeds in sterker mate toegepaste praktijk. Gebleken is, dat dit de nodige tijd zal vergen. Wel werd tijdens de bijeenkomst van het D.A.C., waarmee de „annual aid review 1962” werd besloten, nogmaals de reeds in 1960 tot uitdrukking gebrachte

wenselijkheid van een vermindering van deze praktijk bevestigd en het D.A.C. opgedragen het onderzoek voort te zetten naar de methoden, volgens welke dit streven kan worden verwezenlijkt en de schadelijke gevolgen van gebonden hulp kunnen worden verzacht.

De verschillende activiteiten van de Handelscommissie zijn meer uitvoerig geschetst in het Jaarboek.

Met betrekking tot de tariefonderhandelingen in het G.A.T.T. zij er op gewezen, dat het blijven bestaan van een serie para- en non-tarifaire handelsbelemmeringen veel effect zou kunnen ontnemen aan de, naar wordt gehoopt succesrijke, resultaten van deze onderhandelingen. Het valt derhalve niet te vermijden, dat deze problematiek naast de eigenlijke tariefkwesties bij de onderhandelingen aan de orde komt. Het onderzoek naar de para- en non-tarifaire belemmeringen, waaraan in de O.E.S.O. reeds is begonnen, en de uitwerking door de O.E.S.O. van methoden ter opheffing of verzachting daarvan, benevens van procedures ter behandeling van klachten kunnen dan ook als een belangrijke ondersteuning van de onderhandelingen in het G.A.T.T. worden beschouwd.

Ook meer in het algemeen kan de Handelscommissie een nuttige ondersteunende functie vervullen bij de G.A.T.T.-onderhandelingen, in het bijzonder door de gelegenheid, die zij biedt, om voor eventuele concrete moeilijkheden in onderling overleg een bevredigende oplossing te zoeken.

De oplossing van het urgente vraagstuk van de verbetering van de handelsbetrekkingen met de minder-ontwikkelde landen, aan de orde zowel in het G.A.T.T. als op de aanstaande Conferentie voor Handel en Ontwikkeling, is slechts mogelijk, indien tussen de geïndustrialiseerde landen een zekere overeenstemming kan worden bereikt over de maatregelen, die moeten worden genomen om de handel dezer landen te bevorderen.

Niet ontkend kan worden, dat tussen de O.E.S.O.-landen nog verschillen van inzicht bestaan over de ter oplossing dezer problemen door de geïndustrialiseerde landen te voeren handelspolitiek. Het verheugt ondergetekende dan ook, dat de Handelscommissie zich tot taak heeft gesteld enkele problemen, op korte termijn, welke in aanmerking komen voor consultatie c.q. coördinatie tussen de O.E.S.O.-landen, te selecteren en te definiëren en voorts richtlijnen op te stellen voor de coördinatie op langere termijn van het handelspolitieke beleid der Lid-Staten ten opzichte van de minder-ontwikkelde landen.

Op het gebied der wetenschappelijke samenwerking zet de O.E.S.O. haar werkzaamheden voort in de beide hiervoor gevormde commissies, te weten die voor wetenschappelijke en technische personeelsproblemen en die voor research-vraagstukken.

Daarnaast is het O.E.S.O.-Secretariaat belast met de voorbereiding van de Conferentie van wetenschapsministers, die in oktober 1963 ingevolge een besluit van de O.E.S.O.-Raad zal worden gehouden. Te dien einde zijn een drietal vergaderingen gehouden van vertegenwoordigers van overheid en wetenschap, die — aan de hand van een aantal belangwekkende rapporten — drie onderwerpen hebben geformuleerd, waarover de wetenschapsministers voornamelijk zullen spreken, namelijk het vraagstuk van de nationale wetenschapspolitiek, de internationale wetenschappelijke samenwerking en de betekenis van de wetenschap voor de economische groei. Mede in verband met het kader, waarin deze eerste conferentie wordt gehouden, dat zich naar Nederlands inzicht in het bijzonder leent voor de behandeling van het laatstgenoemde onderwerp, is van Nederlandse zijde tijdens het vooroverleg vooral gewezen op de noodzaak om — hoe belangrijk de economische aspecten van een wetenschapsbeleid ook zijn en hoe vruchtbaar de werkzaamheden van de O.E.S.O. tot dusverre ook mogen worden genoemd — ruimte te laten respectievelijk te scheppen voor wetenschapsbeoefening, die niet bewust wordt gericht op economische groei.

EUROPESE INTEGRATIE

Tegen de achtergrond van een ontwikkeling binnen de Europese Economische Gemeenschap, die sedert het afbreken van de onderhandelingen met het Verenigd Koninkrijk teleurstellend genoemd moet worden, gevoelt ondergetekende er behoefte aan nogmaals duidelijk te stellen, dat het streven naar de éénwording van Europa voor hem dezelfde hoge prioriteit behoudt, die daar ook in het verleden door de Regering aan is toegekend. De beste en meest belovende grondslag voor het samengaan der Europese landen blijft daarbij de vergaande integratie der economieën, die voorzien is in de Verdragen van Rome en Parijs en die, zoals in de preambule van het E.E.G.-Verdrag is gesteld, kan leiden tot een „steeds hechter verbond tussen de Europese volkeren”. Deze geleidelijke éénwording heeft in de afgelopen jaren reeds belangrijke resultaten afgevoerd niet alleen in de vorm van een groeiende welvaart, maar ook door een verzoening van oude tegenstellingen tussen de landen van dit werelddeel en door het versterken van de bijdrage, die Europa kan leveren aan de westelijke samenwerking. Om deze doeleinden, die van het hoogste belang moeten worden geacht, ook in de komende jaren verder te verwezenlijken blijft het naar de mening van ondergetekende geboden, dat de landen, die zich in de Gemeenschappen van de Zes hebben aaneengesloten, een open en naar buiten gericht beleid voeren. Mitsdien dienen zij er zorg voor te dragen, dat hun samengaan geen blijvende verstoring teweegbrengt in de verhoudingen met die andere Europese buurlanden, die van de Gemeenschappen nog geen deel uitmaken. Het doel van een steeds hechter verbond der Europese volkeren zal immers niet bereikt kunnen worden en de voordelen van het nauwe samengaan, in het kader van de instellingen der Gemeenschappen, zullen in hoge mate beperkt worden, indien de Gemeenschappen zich zouden afsluiten tegenover andere Europese landen en evenmin bereid zouden zijn op krachtige wijze een bijdrage te leveren tot de bevordering van het wereldhandelsverkeer. Zulk een politiek zou bovendien een miskenning zijn van het feit, dat in de huidige situatie, waarin de beslissende politieke ontwikkelingen van wereldomspannende omvang zijn, West-Europa — laat staan een groep van zes West-Europese landen — als alleenstaande eenheid niet die kracht kan ontwikkelen, die voor zijn veiligheid en de verdere ontwikkeling van zijn welvaart noodzakelijk zijn. Integendeel, het is slechts in nauwe samenwerking met de andere Westerse landen, dat die kracht ontwikkeld kan worden en dat de Europese samenwerking zijn vruchten kan afwerpen.

De gebeurtenissen, die geleid hebben tot het afbreken van de onderhandelingen met het Verenigd Koninkrijk, en de aanzienlijke moeilijkheden, die in de daaropvolgende periode aan de dag traden bij de pogingen om het werk van de E.E.G. weer op gang te krijgen, hebben aangetoond, dat de hierboven geschetste visie niet door alle Lid-Staten gedeeld wordt. Ook het feit, dat het Frans-Duitse vriendschapsverdrag bepalingen bevat, die een gevaar zouden kunnen opleveren voor de besluitvorming in de E.E.G. volgens de communautaire regels, die daarbij tot dusverre in acht zijn genomen, duidt op het bestaan van belangrijke verschillen van opvatting. Deze verschillen zijn zeer duidelijk tot uitdrukking gekomen bij de moeizame en tot op heden nog onvoltooide discussies over het zogenaamde werkprogramma voor 1963, dat op voorstel van de Duitse Minister van Buitenlandse Zaken werd opgesteld als een methode om de voortgang der werkzaamheden te herstellen. Het is noodzakelijk bij het beschouwen van deze moeilijkheden te beseffen, dat de verschillen van mening tussen de partners in de E.E.G. niet alleen betrekking hebben op de institutionele structuur, de economische politiek en de plaats van de Gemeenschap in de wereld, maar ook, en zelfs in de eerste plaats, op de grondslagen van de Westelijke samenwerking en op al datgene, wat in de na-oorlogse jaren tot stand is gebracht op dit gebied.

Met het oog op deze tegenstellingen is het duidelijk, dat het Nederlandse beleid in deze door een zekere behoedzaamheid gekenmerkt dient te worden en voortdurend moet worden getoetst aan de hierboven geschetste doelstellingen, die de Rege-

ring sinds de oprichting van de E.E.G. voor ogen hebben gestaan.

Ten aanzien van het eerdergenoemde werkprogramma, dat zulk een groot gedeelte van de activiteiten van de E.E.G.-Raad in het afgelopen halfjaar in beslag heeft genomen, wil ondergetekende nog het volgende opmerken. Het werkprogramma is een samenvoeging van elementen, die van zeer verschillende aard en betekenis zijn. Het bestaat grotendeels uit een opsomming van problemen, die in elk geval onderwerp van beraadslaging in de Raad zullen uitmaken, met in een aantal gevallen de vermelding van een streefdatum voor het nemen van een beslissing. Als zodanig treft men met name aan de beslissing van de Raad om voor het einde van het jaar het standpunt te zullen bepalen, dat de Gemeenschap zal innemen in de onderhandelingen in het G.A.T.T., welke in mei 1964 zullen aanvangen, een besluit dat in het belang van een „synchrone” ontwikkeling verbonden is aan het besluit om vóór het einde van het jaar de landbouwverordeningen inzake zuivelproducten, rundvlees en rijst vast te stellen. Daarnaast bevat het werkprogramma het voorstel tot het onderhouden van regelmatige contacten met het Verenigd Koninkrijk. Overeenstemming kon nog niet worden bereikt over een streefdatum voor een beslissing inzake de reglementen voor landbouwfondsen. De Raad zal hier in zijn novemberzitting op terugkomen. Ten aanzien van de institutionele problemen kan opgemerkt worden, dat slechts een akkoord kon worden bereikt, dat beperkt is gebleven tot een studieopdracht aan het Comité van Permanente Vertegenwoordigers inzake de positie van het Europese Parlement en zulks op basis van eventuele door de Lid-Staten in te dienen voorstellen. Geen akkoord kwam tot stand over een studieopdracht ten aanzien van de fusie der executieven.

Bij een beoordeling van deze beperkte resultaten dient vooropgesteld te worden, dat een werkprogramma op zichzelf uiteraard geen herleving kan bewerkstelligen van die nauwe samenwerking, die in de eerste jaren van het bestaan van de Gemeenschap tot belangrijke vorderingen heeft geleid. De loutere opsomming van problemen en onderwerpen en het toevoegen van streefdata lost geen wezenlijk materieel probleem op. Men kan integendeel stellen, dat de gebleken noodzaak van zulk een programma, met de daarin vervatte „koppeling” van beslissingen, een symptoom is van het nog steeds afwezig zijn van de voor de voortgang van de Gemeenschap onmisbare vertrouwensbasis. Niettemin bevat het totdusver bereikte resultaat positieve elementen. Het impliceert de erkenning door alle betrokkenen, dat het werk van de Gemeenschap niet tot stilstand dient te komen. Hierbij is echter te verwachten, dat onder de huidige omstandigheden de bereidheid van de Lid-Staten om bepaalde nationale belangen of gezichtspunten aan de wens om de Europese Gemeenschappen verder tot ontwikkeling te brengen ondergeschikt te maken geringer zal zijn dan in het verleden.

Ondergetekende acht het teleurstellend, dat een duidelijke uitspraak achterwege is gebleven ten aanzien van de versterking van de bevoegdheden van het Europese Parlement. Juist in de huidige omstandigheden zou een versterking van het democratische element in de Gemeenschappen een belangrijke vooruitgang betekenen.

Als positieve factor bij de beoordeling van het werkprogramma moet worden aangemerkt de in het leven geroepen mogelijkheid tot het onderhouden van regelmatige consultaties met het Verenigd Koninkrijk in het kader van de West-Europese Unie. Het is een winstpunt, dat het politieke gesprek tussen Groot-Brittannië en de zes landen van de E.E.G. thans kan worden hervat en dat daarbij economische vraagstukken op iedere agenda van de W.E.U.-Raad zullen kunnen voorkomen. De aanwezigheid van de Europese Commissie bij de behandeling van laatstgenoemde vraagstukken is toe te juichen. Evenzeer is het van waarde, dat als doelstelling van deze regelmatige contacten aanvaard is het zoveel mogelijk voorkomen, dat de Europese Economische Gemeenschap en Groot-Brittannië maatregelen treffen, die een ongunstige invloed kunnen uitoefenen op de wederzijdse betrekkingen, en

het openhouden van de mogelijkheid voor een latere toetreding van het Verenigd Koninkrijk tot de Gemeenschap. De praktijk zal echter moeten leren in hoeverre aan deze procedures inhoud gegeven kan worden, doch de mogelijkheid van een vruchtbaar en zinvol contact is in beginsel aanwezig.

Het verloop der gebeurtenissen sinds het begin van het jaar overziende en beseffende hoezeer krachten werkzaam zijn, die de Gemeenschap in een andere richting pogen te stuwen dan Nederland steeds heeft voorgestaan, kan ondergetekende slechts concluderen, dat geen hooggespannen verwachtingen kunnen worden gekoesterd ten aanzien van de vorderingen, die in de voorzienbare toekomst kunnen worden gemaakt. Zolang het vertrouwen niet kan bestaan, dat alle Lid-Staten ondanks de tegenstellingen van belangen en gezichtspunten in de grond der zaak toch eensgezind zijn over de opbouw en uitbreiding van een open en democratische Europese Gemeenschap, is het moeilijk de snelle en veelomvattende voortgang te maken, die voor de éénwording van Europa noodzakelijk is.

Hoewel ondergetekende beseft, dat een herstel van een vruchtbare samenwerking in het kader van de Gemeenschappen in belangrijke mate mede zal afhangen van een vermindering of oplossing van de meningsverschillen inzake de samenwerking in Atlantisch verband, meent hij toch, dat ook binnen de Gemeenschappen alle pogingen in het werk moeten worden gesteld om hun verdere ontwikkeling, zowel naar binnen als naar buiten, te bevorderen. Hierbij heeft ondergetekende in het bijzonder het oog op versterking van de positie van de supranationale instellingen en een vergroting van de bijdrage van de E.E.G. aan de ontwikkeling van de wereldhandel. Evenzo moet de aandacht gericht blijven op datgene, wat een uiteindelijk toetreding van andere Europese landen tot de Gemeenschappen naderbij kan brengen.

RAAD VAN EUROPA

De Regering is van oordeel, dat in het politieke vlak de Raad van Europa een nuttige ontmoetingsplaats blijft ter bespreking van problemen van algemeen Europees belang. In dit verband worde verwezen naar het besluit van het Comité van Ministers van 6 mei 1963 tot het voeren van uitgebreide discussies over de belangrijkste politieke problemen verbonden aan de Europese éénwording, een en ander in het licht van de opinies daaromtrent door de Raadgevende Vergadering tot uitdrukking gebracht.

De Regering hecht tevens grote waarde aan de samenspraken binnen het kader van de Raad van Europa tussen vertegenwoordigers van de regeringen en parlementsleden. Deze ontmoetingen, waartoe incidenteel de maandelijksse bijeenkomsten van de plaatsvervangers der Ministers te Straatsburg tevens gelegenheid zullen bieden, kunnen bijdragen tot versterking van de politieke wil, benodigd voor de éénwording van Europa.

De uitbreiding der werkzaamheden op cultureel terrein, welke in 1963 op gang is gekomen en in 1964 wordt voortgezet, heeft de volle instemming der Regering. Voorts zal in het kader van de Raad van Europa de nodige aandacht worden besteed aan de natuurbescherming.

De Raad van Europa zal haar medewerking verlenen aan de 4e Conferentie van de Europese Ministers van Onderwijs, waar over de harmonisering van het onderwijs in de Europese landen zal worden gesproken. Ook is de formulering van een Europese wetenschapspolitiek een onderwerp, dat de belangstelling van de Raad van Europa heeft. Het Secretariaat van de O.E.S.O. organiseert voorts een conferentie van Ministers van Wetenschappen, welke in oktober 1963 te Parijs bijeen zal komen. Het Comité van Ministers verzocht daaraan waarnemers te mogen zenden van de Raad van Culturele Samenwerking en van het Comité voor hoger onderwijs en onderzoek.

De Raad van Europa besteedt verder grote aandacht aan harmonisering van de wetgeving in de Lid-Staten. Er wordt een uitgebreid juridisch programma opgesteld. Een 3e Conferentie

van de Europese Ministers van Justitie wordt voorbereid, welke in mei 1964 zal plaatsvinden.

Op het terrein van de volksgezondheid verdient vermelding de organisatie van een in 1964 te houden conferentie over luchtvervuiling.

KERNENERGIE

Gelet op hetgeen in de memorie van toelichting bij de begroting voor 1963 is opgemerkt omtrent de mogelijke toetreding van het Verenigd Koninkrijk tot het Euratom-verdrag en het belang, dat de Regering daaraan hechtte, behoeft nauwelijks te worden vermeld, dat de loop, welke de gebeurtenissen te dien aanzien hebben genomen, door de Regering ten eerste wordt betreurd.

Het programma, welks verwezenlijking Euratom zich voor de jaren 1963—1967 ten doel heeft gesteld, tekent voldoende de toenemende intensivering en uitbreiding van de activiteiten der Gemeenschap. Dit programma voorziet in de verdere uitbouw van de vier inrichtingen van het Gemeenschappelijk Onderzoekcentrum en voorts in de stimulering van de nationale inspanning der Lid-Staten door afsluiting van onderzoek- en associatie-overeenkomsten.

Nederland wordt daarbij rechtstreeks betrokken, eensdeels als gevolg van het feit, dat één van de vier inrichtingen van het Gemeenschappelijk Onderzoekcentrum te Petten is gevestigd, en anderdeels doordat de Euratom Commissie met een aantal Nederlandse instellingen en industrieën onderzoek- en associatie-contracten heeft afgesloten.

De internationale samenwerking op het terrein van de vreedzame toepassing der kernenergie ondergaat de positieve invloed van de jongste, meer optimistische veronderstellingen aangaande het naderende tijdstip, waarop kernenergie economisch zal kunnen concurreren met conventionele energie.

RUIMTE-ONDERZOEK EN RUIMTE-TECHNOLOGIE

In het afgelopen jaar was van bijzonder belang de oprichting van een tweetal Europese organisaties, die zich bezighouden met vraagstukken op het terrein van het ruimte-onderzoek en de ruimte-technologie. Het verdrag tot oprichting van een Europese organisatie voor Ruimteonderzoek (E.S.R.O.) en dat tot oprichting van een Europese Organisatie voor de Ontwikkeling en de Vervaardiging van Draggers voor Ruimtevoertuigen (E.L.D.O.) zijn evenwel nog niet in werking getreden, daar het vereiste aantal landen de verdragen nog niet heeft geratificeerd. De Nederlandse ratificatie-oorkonden werden op 12 juni 1963 te Parijs respectievelijk te Londen gedeponeerd.

De Regering constateert met voldoening, dat de verdragde inwerkingtreding van de onderhavige verdragen niet heeft geleid tot vertraging in de uitvoering van de taken van de genoemde organisaties. Zowel het „Comité Préparatoire des Recherches Spatiales” (E.S.R.O.) als de „Preparatory Group” (E.L.D.O.) hebben veel werk verzet, met name ten aanzien van reglementaire, administratieve en personeelsvoorzieningen en met betrekking tot de voorbereiding van de technische en wetenschappelijke arbeid. Met de voorbereiding van de bouw van het „European Space Technological Centre” (E.S.T.C.) te Delft wordt eveneens bevredigende voortgang gemaakt.

Het strekt tot verheugenis, dat de Amerikaanse „National Aeronautics and Space Administration” (N.A.S.A.) het initiatief heeft genomen om te komen tot een samenwerking met de E.L.D.O. Hierdoor wordt de mogelijkheid geopend voor een nauwere samenwerking met de Verenigde Staten van Amerika op het terrein van de ontwikkeling en de vervaardiging van satellietdragers en de daarbij behorende apparatuur. Het overleg over de vorm, waarin een eventuele overeenkomst met de Verenigde Staten moet worden neergelegd, is ter hand genomen.

Tussen de E.S.R.O. en de N.A.S.A. bestaat een informeel contact, dat in de eerste plaats is gericht op de uitwisseling van documentatie.

De Commissies hierboven genoemd alsmede de secretariaten van de beide organisaties hebben de nodige contacten met elkaar opgenomen teneinde te komen tot een vorm van samenwerking als voorzien in artikel 12 van het verdrag tot oprichting van een Europese Organisatie voor de Ontwikkeling en Vervaardiging van Draggers voor Ruimtevoertuigen. Hierdoor is de mogelijkheid geschapen, dat de E.L.D.O. op de hoogte komt van de wensen van de E.S.R.O. o.a. voor wat betreft de lancering der satellieten, zodat de E.L.D.O. hiermede bij de gedetailleerde opstelling van haar programma rekening kan houden. Aan de andere kant kan de E.S.R.O. een indruk krijgen van hetgeen de E.L.D.O. heeft te bieden.

BENELUX

De politieke ontwikkelingen in Europa gedurende het afgelopen jaar hebben eens te meer het nut onderstreept van het regelmatige overleg tussen België, Luxemburg en Nederland in het kader van de Benelux. Zij tonen echter tevens de wenselijkheid aan van een nog verdergaande coördinatie van het externe beleid der Benelux-landen. Het verheugt de Regering daarom, dat het Benelux-Comité van Ministers in zijn vergadering van 18 maart 1963 heeft besloten de eenheid van de Benelux te accentueren bij internationaal overleg in ruimer verband.

Het stemt de Regering tot voldoening, dat wederom op velerlei terrein aan de Benelux-samenwerking gestalte werd gegeven en dat verdere voortgang kon worden geboekt op de weg naar de verwezenlijking der Economische Unie.

Speciale aandacht zal in de komende tijd worden besteed aan de mogelijkheden tot opruiming van de nog resterende belemmeringen van het onderlinge handelsverkeer, welke volgens de bepalingen van het Unie-Verdrag op 1 november 1965 dienen te zijn opgeheven.

De onderhandelingen inzake het vraagstuk van de Schelde—Rijnverbinding werden in het voorjaar 1963 met succes bekroond. De Nederlandse en Belgische onderhandelingsdelegaties brachten hun eindverslag aan de beide Regeringen uit in de vorm van een ontwerp-verdrag. De door de delegaties voorgestelde oplossing werd door de Regeringen aanvaard, waarna het verdrag betreffende de verbinding tussen de Schelde en de Rijn op 13 mei 1963 te 's-Gravenhage kon worden ondertekend. Het ligt in de bedoeling, dat op korte termijn een wetsontwerp tot goedkeuring van bedoeld verdrag bij de Staten-Generaal wordt ingediend, in welk kader nader op de inhoud daarvan zal worden ingegaan.

Op 7 september 1962 is het verdrag tot verbetering van de verbinding tussen het Albertkanaal en het Julianakanaal, welk verdrag op 24 februari 1961 te Brussel werd gesloten, in werking getreden.

INDONESIE

Ten aanzien van de betrekkingen met Indonesië zij verwezen naar hetgeen te dien aanzien is vermeld in de Regeringsverklaring, die op 31 juli 1963 in de Tweede Kamer der Staten-Generaal is afgelegd. Daaraan is voorshands niets toe te voegen.

BONDSREPUBLIC DUITSLAND

Een belangrijke gebeurtenis in de betrekkingen tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland was de inwerkingtreding op 1 augustus 1963 van het op 8 april 1960 tussen de beide Staten gesloten Algemeen Verdrag met de daarbij behorende overeenkomsten, te weten het Grensverdrag, het Eems—Dollardverdrag, het Financiële Verdrag, de Overeenkomst tot aanvaarding van de verplichte rechtsmacht van het Internationale Gerechtshof voor geschillen inzake de Akte van Mannheim, en de Oorlogsgravenovereenkomst, alle

eveneens op 8 april 1960 gesloten, alsmede de op 14 mei 1962 gesloten Aanvullende Overeenkomsten bij het Eems—Dollardverdrag en het Financiële Verdrag. De Rijkswet tot goedkeuring van dit complex verdragen en overeenkomsten werd op 21 februari 1963 door de Tweede Kamer der Staten-Generaal en op 7 mei d.a.v. door de Eerste Kamer aanvaard. In de Bondsrepubliek werd de parlementaire behandeling voltooid op 31 mei jl. De uitwisseling van de akten van bekrachtiging vond plaats op 1 juli 1963.

Door de inwerkingstelling van deze verdragen is een aantal tussen Nederland en Duitsland hangende geschilpunten tot een oplossing gekomen, terwijl een aantal praktische regelingen voor de samenwerking tussen de beide landen werd tot stand gebracht.

TOELICHTING OP DE CIJFERS

Gewone Dienst

De voor het dienstjaar 1964 voor de Gewone Dienst geraamde bedragen belopen in vergelijking met die voor het voorgaande dienstjaar een bedrag van f 79 565 400 meer.

De voornaamste oorzaken, welke tot deze vermeerdering hebben geleid, zijn o.m. te vinden in de verhoging der uitgaven voor personeelskosten in verband met de salarismaatregelen voor het overheidspersoneel en hogere uitgaven tengevolge van de inwerking treding van de nieuwe pensioenwetgeving (\pm 14,0 mln.); verhoogd aandeel van Nederland in de kosten van de Verenigde Naties en daarmee verband houdende organisaties (\pm 3,5 mln.); nieuwe activiteiten op het gebied van multilaterale hulp aan ontwikkelingsgebieden (\pm 40,8 mln.); stijging der kosten van de Nederlandse Technische Hulpprogramma's (\pm 12,7 mln.) en hogere uitgaven voor de Vertegenwoordiging in het buitenland (\pm 4,9 mln.).

De verdeling van de voor 1964 ten opzichte van het dienstjaar 1963 méér — casu quo — minder geraamde uitgaven over de verschillende afdelingen geeft het volgende overzicht.

	1964	1963	Meer	Minder
Afd. I . . .	f 10 561 800	f 9 272 100	f 1 289 700	—
Afd. II . . .	68 390 800	63 422 300	4 968 500	—
Afd. III . . .	68 734 200	66 880 300	1 853 900	—
Afd. IV . . .	122 868 800	110 955 200	11 913 600	—
Afd. V . . .	4 509 900	4 476 500	33 400	—
Afd. VI . . .	310 000	285 200	24 800	—
Afd. VII . . .	804 600	402 700	401 900	—
Afd. VIII . . .	467 600	439 100	28 500	—
Afd. IX . . .	459 900	418 500	41 400	—
Afd. X . . .	2 487 200	2 198 800	288 400	—
Afd. XI . . .	170 400	391 400	—	f 221 000
Afd. XII . . .	264 600	241 500	23 100	—
Afd. XIII . . .	316 100	267 500	48 600	—
Afd. XIV . . .	76 645 000	30 797 900	45 847 100	—
Afd. XV . . .	19 066 500	6 043 000	13 023 500	—
	f 376 057 400	f 296 492 000	f 79 565 400	f 221 000
	296 492 000		221 000	
Saldo meer	f 79 565 400		f 79 565 400	

Een verdere verdeling voor de uitgaven per kostensoort van het voor de Gewone Dienst nodig geachte hogere bedrag over het Departement en over de Vertegenwoordiging in het buitenland van de Directie Buitenlandse Dienst, leidt tot de volgende specificatie:

I. Departement	Meer	Minder
Personeelsuitgaven	f 1 987 800	—
Kosten verband houdende met de Tweede Conferentie voor de Unificatie van het Recht op de Koop	80 000	—
Kosten verband houdende met de Tiende Zitting van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht	150 000	—

	Meer	Minder
Ambtstoelagen voor zover niet anders genoemd	300	—
Materiële uitgaven	179 800	—
Representatiekosten	—	f 300
Aanschaffing voor inrichting, uitbreiding en vernieuwing	218 000	—
Uitkering ingevolge de Premiespaarrekening Rijksambtenaren	1 000	—
Gratificaties	15 000	—
Examen-, opleidings- en overige kosten	1 500	—
Bijdragen van Nederland in de kosten van de Europese Economische Gemeenschap en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie	1 500 000	—
Conferenties	377 500	—
Garantiewetten	11 822 500	—
Bijdrage aan Hoofdstuk VIII der rijksbegroting in het subsidie aan het Afrika Studie Centrum te Leiden	3 000	—
Subsidies:		
Stichting tot samenwerking tussen de VIRO en de Nederlandse Raad der Europese beweging ten behoeve van de Atlantische Commissie	8 000	—
Carnegiëstichting	20 000	—
Genootschap voor Internationale Zaken	12 500	—
Koninklijk Instituut voor de Tropen	328 700	—
Aandeel van Nederland in de kosten van de Verenigde Naties en daarmee verband houdende internationale organisaties	3 491 100	—
Aandeel van Nederland in de kosten van de VN-programma's voor hulp aan minder ontwikkelde gebieden	40 791 000	—
Bijdrage in de kosten van oprichting van een Nederlands Medisch Centrum inzake tropische ziekten in Afrika	1 000 000	—
Kosten van de Nederlandse Technische Hulpprogramma's	12 670 000	—
	f 74 657 700	f 300
II. Bureaus in het buitenland van de Directie Buitenlandse Dienst		
Personeelsuitgaven	3 192 000	—
Vreemde hulpkrachten	146 000	—
Algemene en Specifieke uitgaven	1 615 000	—
Representatiekosten	15 000	—
Aanschaffingen voor inrichting, uitbreiding en vernieuwing	—	60 000
	f 4 968 000	f 60 000
Totaal-generaal I en II	79 625 700	60 300
	60 300	
Saldo meer	f 79 565 400	

Voor zover in de voorafgaande specificatie per kostensoort de verschillen betrekking hebben op méér dan één begrotingsartikel, zal bij de artikelsgewijze toelichting nader op het verschil worden ingegaan.

Departement

In de raming van de personeelskosten voor het gehele departementale apparaat is naast een uitbreiding van 50 ambtenaren, waardoor de totale sterkte stijgt van 861 tot 911, rekening gehouden met periodieke verhogingen en bevorderingen, alsmede met de financiële gevolgen voortvloeiende uit de verbeteringen van de salarissen van het rijkspersoneel.

De uitbreiding kan tot 50 man worden beperkt omdat een vermindering elders van 16 ambtenaren kan worden bereikt.

De voorgestelde personeelsbezettingen van de Directies/Afdelingen, voor zover zij ten opzichte van 1963 wijziging heb-

ben ondergaan, zullen bij de artikelsgewijze toelichting nog nader in beschouwing worden genomen.

De verdeling van het hogere bedrag over de personeelsuitgaven is als volgt:

	Meer	Minder
Artikel 1	f 8 800	—
Artikel 2	6 000	—
Artikel 3	10 000	—
Artikel 10	720 700	—
Artikel 11	2 900	—
Artikel 28	63 400	—
Artikel 39	130 600	—
Artikel 44	19 800	—
Artikel 46	30 900	—
Artikel 47	13 400	—
Artikel 49	38 500	—
Artikel 59	26 900	—
Artikel 65	22 100	—
Artikel 67	376 100	—
Artikel 69	23 300	—
Artikel 71	39 800	—
Artikel 75	34 700	—
Artikel 79	7 400	—
Artikel 81	21 600	—
Artikel 86	44 100	—
Artikel 89	54 800	—
Artikel 95	292 000	—
Saldo meer	f 1 987 800	—
<i>Materiële uitgaven.</i> Voor de onderhavige uitgaven wordt een bedrag van f 179 800 méér aangevraagd, te weten:		
	Meer	Minder
Artikel 12	—	f 1 700
Artikel 14	f 79 000	—
Artikel 29	—	4 400
Artikel 40	9 300	—
Artikel 45	—	4 700
Artikel 48	600	—
Artikel 50	—	7 400
Artikel 60	2 000	—
Artikel 66	2 700	—
Artikel 68	25 800	—
Artikel 70	5 200	—
Artikel 72	1 600	—
Artikel 76	2 700	—
Artikel 80	600	—
Artikel 82	—	1 500
Artikel 87	4 500	—
Artikel 90	4 000	—
Artikel 96	61 500	—
	f 199 500	f 19 700
Saldo meer	f 179 800	

Deze verhoging vloeit voort uit een hogere raming voor huisvestingskosten (f 44 500), voor bureaubehoeften (f 90 000), voor reis-, verblijf- en verplaatsingskosten (f 20 000), voor de overige algemene uitgaven (f 300) en voor aanschaffingen (f 25 000), dat is in totaal (f 179 800).

Zoals gebruikelijk werden de departementale uitgaven van algemene aard, te weten huisvestingskosten f 457 500, bureaukosten f 876 000, reis-, verblijf- en verplaatsingskosten f 76 000, overige uitgaven f 92 500 en die van aanschaffing van kantoor-meubilair, enz. f 158 000 tot een totaalbedrag van f 1 660 000 naar een gemiddelde per ambtenaar over de Directies/Afdelingen verdeeld.

Dit gemiddelde bedraagt rond f 1840 per ambtenaar.

Representatiekosten. Ter voorziening in de voorgenomen uitbreiding van het aantal ambtenaren met een vaste representatietoelage, is het desbetreffende artikel (artikel 13) verhoogd

met een bedrag van f 300, waartegenover de declarabele representatiekosten in totaal met een gelijk bedrag werden verlaagd.

Internationale conferenties, commissies, enz. Voor de onderwerpelijke uitgaven wordt een bedrag van in totaal f 377 500 meer voorgesteld:

	1964	1963	Meer	Minder
Artikel 18 . . . f	30 000 f	30 000	—	—
Artikel 43 . . .	2 093 000	1 879 000 f	214 000	—
Artikel 64 . . .	903 000	898 500	4 500	—
Artikel 74 . . .	107 000	107 000	—	—
Artikel 78 . . .	2 043 000	1 800 000	243 000	—
Artikel 80 (1963)	—	229 000	— f	229 000
Artikel 85 . . .	3 000	3 000	—	—
Artikel 88 . . .	92 000	92 000	—	—
Artikel 94 . . .	725 000	580 000	145 000	—
Artikel 98 . . .	10 000	10 000	—	—
	f 6 006 000 f	f 5 628 500 f	606 500 f	229 000
	5 628 500		229 000	
Saldo meer . . . f	377 500	f	377 500	

Bij de artikelsgewijze toelichting zullen de desbetreffende artikelen, voor zover deze wijziging ten opzichte van het dienstjaar 1963 ondergaan, nader in beschouwing worden genomen.

Buitenlandse Dienst

Diplomatieke dienst. Ten aanzien van de bezetting van de posten in het buitenland moge worden verwezen naar de bij deze toelichting gevoegde bijlage B. Bij de opstelling van de onderhavige begroting is rekening gehouden met de wederoprichting van een post te Djakarta.

Het aantal functies is in verband met de wederoprichting van de post Djakarta met 6 uitgebreid tot in totaal 401. Voor een gespecificeerde opstelling zij verwezen naar de eerste 5 kolommen onder het hoofd „Diplomatieke en Consulaire Dienst” op bijlage B.

In deze totalen zijn, evenals voorheen, de ambtenaren belast met pers- en culturele zaken begrepen, alsmede een 16-tal kandidaat ambtenaren van de Buitenlandse Dienst, die worden toegelaten tot het Attaché Examen en gedurende het jaar 1964 ter voorbereiding op dit examen in dienst van het Departement zullen zijn.

Administratieve Dienst en Hulpkrachten. Het aantal functies is, als gevolg van de wederoprichting van de diplomatieke vertegenwoordiging te Djakarta, alsmede van noodzakelijk gemaakte uitbreidingen op andere posten, met 29 personen uitgebreid.

Het totaal van 1301 personen wordt als volgt onderverdeeld:

842 personen van Nederlandse nationaliteit, t.w. het totaal der drie personeelskolommen behorende tot de administratieve dienst op bijlage B;

459 personen van niet-Nederlandse nationaliteit; zie de voorlaatste kolom op bijlage B.

Artikelsgewijze toelichting

Algemeen

Opgemerkt moge worden, dat bij een groot aantal artikelen, als gevolg van de salarisverbeteringen voor het rijkspersoneel, een hoger bedrag moet worden uitgetrokken dan voor 1963 was geraamd. Teneinde niet te zeer in herhaling te vervallen, zijn de verhogingen welke alleen uit dien hoofde zijn ontstaan, niet steeds bij de artikelsgewijze toelichtingen vermeld. Zulks geldt eveneens voor de daarvoor in aanmerking komende subsidieartikelen.

AFDELING I. MINISTERIE

Artikel 3. Personeelsuitgaven, Algemene Leiding. Door de toenemende werkzaamheden op het bureau van de Juridisch adviseur is het noodzakelijk één functionaris aan de formatie toe te voegen en wel in de rang van referendaris.

Artikel 6. Kosten verband houdende met de Tweede Conferentie van de Unificatie van het Recht op de Koop. Deze conferentie vindt van 2—24 april 1964 te 's-Gravenhage plaats. In verband hiermede is in tegenstelling tot voorgaande jaren, waarin het artikel telkenmale voor memorie is opgebracht, een bedrag van f 80 000 opgenomen.

Artikel 9. Kosten verband houdende met de Tiende Zitting van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht. In het jaar 1964 zal te 's-Gravenhage wederom een Zitting van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht worden gehouden. De kosten van deze Zitting (de tiende), welke eens in de 4 jaren plaats vindt, worden ingevolge artikel 10 van het Statuut der Conferentie door de Nederlandse Regering gedragen. De Nederlandse Regering prijst zich gelukkig, dat het belangrijke werk door de Staten-Leden der Conferentie, gezamenlijk in het kader dezer internationale organisatie ondernomen, nog immer binnen Nederland in de Haagse Verdragen gestalte krijgt. In verband met de sedert de Zitting in 1960 plaats gehad hebbende prijsstijgingen, zowel hier als in het buitenland, van waar tijdelijke hulpkrachten moeten worden aangetrokken, wordt een totaal van rond f 150 000 aangevraagd.

Artikel 10. Personeelsuitgaven van de Afdelingen van Algemene Aard. Voor de hieronder vallende afdelingen wordt de totale personeelsformatie gebracht van 410 op 426, dat is 16 ambtenaren méér dan voor het vorige dienstjaar, per afdeling verdeeld als volgt:

a. voor de afdeling Onderzoek en Documentatie wordt een uitbreiding voorgesteld met twee ambtenaren, respectievelijk in de rang van Commies A en Commies, onder meer wegens verzwaaring der technische taken;

b. de afdeling Compabiliteit en Financiële Zaken behoeft een uitbreiding met zeven ambtenaren, te weten één ambtenaar in de rang van commies voor controle werkzaamheden; twee ambtenaren in de rang van adjunct-commies A voor verificatiewerkzaamheden Sectie Buitenland; één ambtenaar in de rang van adjunct-commies voor verificatiewerkzaamheden Sectie Binnenland, één ambtenaar in de rang van Schrijver A voor secretaresse werkzaamheden en 2 ambtenaren in de rang van resp. commies en A.A.C. I voor werkzaamheden verbonden aan de financiële administratie van het Jongeren Vrijwilligers Programma en het Programma voor Uitgebreide Technische Hulp. Hiertegenover kan wegens het aflopen van verschillende tijdelijke werkzaamheden een vermindering met zes ambtenaren worden gesteld, zodat uiteindelijk een uitbreiding van de totale bezetting met één ambtenaar plaats vindt;

c. de afdeling Post en Archiefzaken behoeft een uitbreiding van zes ambtenaren, te weten drie voor oud-archiefwerkzaamheden respectievelijk twee commiezen en één adjunct-commies A, alsmede één ambtenaar in de rang van AAC I en twee ambtenaren in de rang van Schrijver A wegens toenemende normale archiefwerkzaamheden;

d. de afdeling Personeel Departement en Inwendige Dienst ware uit te breiden van 108 tot 117 ambtenaren, tengevolge van na te noemen oorzaken.

1. Toenemende activiteiten op het Bureau Beveiliging maken het noodzakelijk aan de personeelsbezetting van dit bureau toe te voegen twee adjunct-commiezen en 4 man behorende tot het bedienend personeel;

2. In verband met het ingevoerde stagiaire systeem worden thans gelden aangevraagd voor een 3-tal functionarissen in de rang van adjunct-referendaris tegenover twee in 1963;

3. Tenslotte wordt een uitbreiding met twee ambtenaren in de rang van Schrijver A noodzakelijk geacht ten behoeve van de Magazijn- en kledingadministratie en Functiewaardering.

Artikelen 11 en 12. Personeels- en materiële uitgaven Nationaal Bureau voor Verbindingsbeveiliging. Voor het dienstjaar 1964 wordt een bedrag van f 65 400 nodig geacht.

Artikelen 13 en 15. Ambtstoelagen en Representatiekosten. Verwezen moge worden naar hetgeen reeds ten aanzien van de representatiekosten in de inleiding van de toelichting op de cijfers werd medegedeeld.

Artikel 14. Materiële uitgaven. Volstaan moge worden met te verwijzen naar hetgeen over de onderhavige kosten in de voorafgaande inleiding van de toelichting op de cijfers is medegedeeld.

Artikel 16. Aanschaffingen voor inrichting, uitbreiding en vernieuwing. In vergelijking met het voor 1963 toegestane bedrag zal f 218 000 meer nodig zijn. Het totale bedrag van f 382 000 is geraamd voor:

- a. de vervanging van een drietal dienstauto's en een motorrijwiel;
- b. vernieuwing van en voorziening aan apparatuur voor de afdeling Verbindingen;
- c. aanschaffing van apparatuur voor de reproductiedienst;
- d. aanschaffing, casu quo vernieuwing van voorlichtings-apparatuur.

Artikel 21. Overige sociale lasten. Het merendeel van de voor de diverse onderdelen geraamde bedragen dient als een stelpost te worden beschouwd. In vergelijking met het dienstjaar 1963 kan met eenzelfde bedrag worden volstaan.

Artikel 24. Gratificaties. De verhoging van dit artikel wordt nodig geacht, omdat de voorschriften omtrent de uitkeringen wegen ambtsjubilea analoog worden toegepast op het personeel van de Buitenlandse Dienst, met uitzondering van de tijdelijke ambtenaren, de honoraire consulaire ambtenaren en de administratieve en andere hulpkrachten van vreemde nationaliteit.

AFDELING II. BUITENLANDSE DIENST

Artikel 30. Examen-, opleidings- en overige kosten. Als gevolg van de verhoging van de beloningen voor de leden van de Examen-Commissie wordt een verhoging aangevraagd van f 1 500, waardoor het totaal bedrag komt op f 46 000.

Artikel 32. Personeelsuitgaven. Voor de bezetting van de posten in het buitenland moge worden verwezen naar de bij deze toelichting behorende bijlage B.

De verhoging der personeelsuitgaven van het personeel van de Buitenlandse Dienst is het gevolg van de wederoprichting van de post te Djakarta, periodieke verhogingen en bevorderingen en incidenteel noodzakelijk geachte verhogingen van verblijfsvergoedingen ten gevolge van de verder te verwachten stijgingen van levenskosten en vooral de voortdurende stijging der woninghuren in nagenoeg alle hoofdsteden.

Artikel 34. Algemene en specifieke uitgaven. In vergelijking met het voor 1963 toegestane bedrag wordt voor het dienstjaar 1964 een bedrag van f 1 615 000 méér aangevraagd. Deze vermeerdering is onder meer toe te schrijven aan de meergenoemde wederoprichting van de post te Djakarta; aan de stijging van de huren der gebouwen; aan de verhoging van de tarieven voor porti, telefoon en vrachtkosten, een noodzakelijke verhoging van de verplaatsingskosten en aan een verhoging van de vergoeding van onbezoldigde consulaire ambtenaren als het gevolg van de voorgenomen wijziging van de Wet op de Zeebrieven.

Artikel 35. Representatiekosten. Op grond van ervaringscijfers wordt voor 1964 een verhoging aangevraagd van f 15 000.

AFDELING III. DIRECTORAAT-GENERAAL EUROPESE SAMENWERKING

Artikel 39. Personeelsuitgaven. Wegens toenemende werkzaamheden op het Bureau E.E.G. en Benelux wordt een uitbreiding met één ambtenaar in de rang van referendaris noodzakelijk geacht. Ten behoeve van specifieke documentatie voor het Bureau Atoomzaken wordt één ambtenaar in de rang van commies gevraagd, terwijl voor de Directie Economische Samenwerking een secretaresse in de rang van Schrijver A dient te worden aangetrokken.

Artikel 42. Bijdragen van Nederland in de kosten van de Europese Economische Gemeenschap en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie. Ingaande op de verschillen tussen de thans voor 1964 geraamde bedragen en die, toegestaan voor 1963, moge het volgende dienen.

ad a en b. Bijdrage administratieve budgetten E.E.G. en E.G.A. respectievelijk f 9,5 mln. en f 3,5 mln., dit is totaal f 13 mln. hetgeen een verhoging betekent ten opzichte van het vóórgaande dienstjaar met f 1,5 mln. Verwacht moet namelijk worden, dat de uitgaven ten laste van hogergenoemde budgetten in 1964 wederom zullen stijgen, onder meer in verband met personeelsuitbreiding bij de Europese Commissies en hogere kosten, verbonden aan het functioneren der Gemeenschappen.

ad c. Bijdrage aan het Europees Sociaal Fonds. Voor dit doel is — wegens het ontbreken van een juist inzicht — voorschijns hetzelfde bedrag uitgetrokken als toegestaan voor 1963 en dit bedrag dient derhalve als een stelpost te worden aangemerkt.

ad d. Bijdrage aan het Ontwikkelingsfonds van de geassocieerde landen en gebieden overzee. Krachtens de reeds geparafeerde conventie inzake de associatie van een aantal Afrikaanse Staten en Madagascar, zal Nederland in de komende 5 jaar een financiële bijdrage van in totaal \$ 66 miljoen moeten leveren. Dit betekent een jaarlijkse bijdrage van \$ 13,2 miljoen, of wel rond f 47,5 miljoen. Een gelijk bedrag werd voor dit doel in 1963 uitgetrokken.

Artikel 43. Kosten voor bijdragen en deelneming aan conferenties, vergaderingen, enz. Het voor de onder dit artikel vallende kosten geraamde bedrag groot f 2 093 000 is als volgt samengesteld:

- a. Aandeel in de kosten van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (O.E.S.O.) f 1 228 000
- b. Bijdrage aan de Raad van Europa 765 000
- c. Reiskosten voor af te vaardigen deskundigen 100 000

Totaal f 2 093 000

Ter nadere adstructie moge het volgende dienen.

ad a. De ontwerp-begroting van de O.E.S.O. valt uiteen in twee delen, te weten:

(I) „Algemene kosten”, waarin Nederland 2,57 pct. bijdraagt en

(II) „Andere kosten”, in welke kosten van het Europees Agentschap voor Kernenergie 3,66 pct. en in die van de Europese Conferentie van Ministers van Verkeer 3,63 pct. wordt bijgedragen. Voorts moet rekening worden gehouden met de kosten verbonden aan het op te richten ontwikkelingscentrum en een bijdrage ten behoeve van het programma „Technical Digest”. De kosten gedurende de aanloopperiode van dat centrum kunnen worden gesteld op ongeveer f 16 000 en de bijdrage voornoemd op f 1 600.

Mede in verband met mogelijke prijsstijgingen, de ophanden zijnde salarisverhoging, etc. moge een totaal bedrag van

f 1 228 000 worden voorgesteld. Er blijven echter een aantal factoren over, welke een juiste raming van de Nederlandse bijdrage niet mogelijk maken zodat het voorgestelde bedrag als een stelpost moet worden aangemerkt.

ad b. Wat de bijdrage in het budget van de Raad van Europa betreft wordt op basis van de laatstbekende gegevens en rekening houdende met een stijging van 20 pct. verwacht, dat met een bedrag van f 765 000 kan worden volstaan.

ad c. Op basis van ervaringscijfers wordt een bedrag van f 100 000 nodig geacht.

AFDELING IV. DIRECTORAAT-GENERAAL INDONESIË

Artikel 49. Personeelsuitgaven Directie Overgangszaken Indonesië. Als gevolg van het aflopen van bepaalde werkzaamheden, wordt een vermindering van de personeelsformatie met 9 ambtenaren mogelijk geacht.

Artikel 51. Aandeel in de administratiekosten van de Stichting Administratie Indonesische Pensioenen. Ten opzichte van het dienstjaar 1963 kan met f 25 000 minder worden volstaan.

Artikelen 52 en 55. Netto-uitgaven inzake de uitbetaling buiten Indonesië van eigen pensioenen enz. aan gewezen overheidspersoneel van Indonesië, respectievelijk uitgaven voortvloeiende uit de door het Rijk verleende garanties enz. In verband met de door de Regering getroffen maatregelen met betrekking tot de welvaartvastheid in het Nederlands pensioenbestel, dat mede van toepassing is op de in deze artikelen genoemde uitkeringsgerechtigden, daarbij in aanmerking nemende de vermindering van de anti-cumulatiekorting op de pensioenen, welke korting na het bereiken van een bepaalde leeftijd komt te vervallen en in aanmerking nemende de te verwachten vermindering van het aantal uitkeringsgerechtigden wegens sterfte, wordt een totaal bedrag van f 120 500 000 aangevraagd, hetgeen een verhoging ten opzichte van 1963 betekent van f 11 850 000.

Artikel 53. Kosten Garantiewet Commissies. Het is mogelijk gebleken de raming met een bedrag van f 2 500 te verlagen.

AFDELING V. ALGEMENE ZAKEN

Artikel 64. Kosten van bijdragen en deelneming aan internationale conferenties, commissies, vergaderingen, enz.

a. Tijdens de in november 1962 gehouden zitting van de I.C.E.M.-Raad, werd besloten het administratieve budget 1964 te handhaven op het niveau van dat van 1963. Het Nederlandse aandeel, op basis van 4 pct. zou derhalve bedragen \$ 105 040, of wel rond f 379 500.

b. Met betrekking tot de Nederlandse bijdrage in het operationele budget van 1964 bestaat nog geen zekerheid. Daarom ware rekening te houden met een zelfde bijdrage als in vóórgaande jaren, te weten \$ 120 000 of wel rond f 433 000.

c. Tenslotte werd in dit artikel nog de tegenwaarde verwerkt van \$ 25 000, dat is rond f 90 500, ter financiering van de kosten van het vervoer van Europese vluchtelingen uit Hong Kong, dan wel als extra bijdrage voor het vervoer van vluchtelingen uit Europa, al naar gelang de prioriteit, welke aan deze aspecten van het vluchtelingenvraagstuk zal worden toegekend.

AFDELING VII. VERDRAGEN

Artikel 67. Personeelsuitgaven der Directie. Het is noodzakelijk gebleken aan het Bureau Parlementaire Aangelegenheden een ambtenaar in de rang van schrijver A toe te voegen. Voorts heeft het van de zijde der bij de zgn. „vertaalpool”, behalve het eigen departement thans aangesloten 5 departementen van algemeen bestuur aan het Vertaalbureau opgedra-

gen vertaalwerk een zodanige omvang aangenomen, dat wil dit bureau aan het toenemende beroep op vertaalwerk kunnen voldoen en de kwaliteit der werkzaamheden op een verantwoord peil handhaven, het noodzakelijk is de formatie uit te breiden met 19 ambtenaren, te weten elf ambtenaren in de rang van referendaris, vier in de rang van referendaris 2e klasse en vier in de rang van Typiste A.

AFDELING IX. DIRECTIE EUROPA

Artikel 74. Kosten voor bijdragen en deelneming aan internationale conferenties, commissies, vergaderingen, enz. Het voor de onderhavige kosten geraamde bedrag van f 107 000, is als volgt samengesteld.

<i>a.</i> administratief budget Centrale Rijnvaartcommissie inclusief de bijdrage aan het Centre Administratif ..	f 67 000
<i>b.</i> kosten van de Rijnvaartcommissie	10 000
<i>c.</i> reiskosten afgevaardigden	f 30 000
Totaal ..	f 107 000

AFDELING X.

NOORD-ATLANTISCHE VERDRAGSORGANISATIE EN WEST-EUROPESE UNIEZAKEN

Artikel 77. Subsidie aan de Stichting tot samenwerking tussen V.I.R.O. en de Nederlandse Raad der Europese Beweging ten behoeve van de Atlantische Commissie. Door de Atlantische Commissie zal — gezien het grote belang der Atlantische samenwerking — meer aandacht worden besteed aan de vele facetten dier samenwerking, welke steeds een essentieel onderdeel uitmaakt van de Nederlandse buitenlandse politiek. Dienengevolge is het noodzakelijk de subsidie te verhogen met f 8000 en derhalve te brengen op f 20 000.

Artikel 78. Kosten voor bijdragen en deelneming aan internationale conferenties, commissies, vergaderingen, enz. Specificatie van het voor dit artikel gevraagde bedrag luidt als volgt:

<i>a.</i> Noord-Atlantische Raad	f 900 000
<i>b.</i> West-Europese Unie	525 000
<i>c.</i> Uitzending experts	110 800
<i>d.</i> Bijdrage aan het Atlantisch Instituut	7 200
<i>e.</i> Kosten Ministeriële Zitting van de Noord-Atlantische Raad in Nederland	500 000
Totaal	f 2 043 000

Ter nadere toelichting moge het volgende dienen:

ad a. Het Nederlandse aandeel in de totale kosten van de N.A.V.O. wordt — uitgaande van de door het N.A.V.O.-secretariaat opgestelde begroting 1963 — geraamd op f 900 000.

De verhoging ten opzichte van 1963 met f 100 000 wordt nodig geacht in verband met te verwachten salarisverhogingen en een stijging der operationele- en kapitaalsuitgaven.

ad b. Voor het dienstjaar 1964 wordt op grond van de laatstbekende gegevens, ter voldoening van de door Nederland verschuldigde contributie — rekening houdende met te verwachten salarisverhogingen en andere kostenstijgingen — een bedrag van f 525 000 toereikend geacht.

ad c. Gezien de steeds toenemende intensivering van activiteiten, wordt voor 1964 een bedrag van f 20 800 méér aangevraagd dan voor 1963 ter zake van de uitzending van experts werd toegestaan.

ad d. Tijdens de aanloopperiode zijn additionele bijdragen aan het Atlantisch Instituut verstrekt. Nu genoemd Instituut een permanent karakter heeft gekregen, komt het gewenst voor

als bijdrage voor 1964 de tegenwaarde van \$ 2000 op te nemen.

ad e. Ten gevolge van moeilijkheden van praktische aard is het uiteindelijk niet mogelijk gebleken in het voorjaar van dit jaar de Ministeriële Zitting van de Noord-Atlantische Raad in Nederland te doen plaatsvinden. Aangezien er rekening mede moet worden gehouden, dat Nederland de Atlantische Raad zal uitnodigen de voorjaarszitting 1964 hier te lande te houden, wordt hiervoor een bedrag van f 500 000 aangevraagd.

AFDELING XI. OOSTEN

Kosten voor bijdragen en deelneming aan internationale conferenties, commissies, vergaderingen, enz. In verband met de gebiedsoverdracht van het voormalige Nederlands Nieuw-Guinea aan U.N.T.E.A. heeft Nederland geen zitting meer in de South Pacific Committee, zodat voor het dienstjaar 1964 geen bijdrage meer verschuldigd is.

AFDELING XII. AFRIKA EN MIDDEN-OOSTEN

Artikel 83. Bijdrage aan hoofdstuk VIII der rijksbegroting in het subsidie aan het Afrika Studie Centrum te Leiden. Een verhoging met f 3000 wordt noodzakelijk geacht. Voor zover nodig moge ter zake worden verwezen naar de toelichting op het overeenkomstige artikel van hoofdstuk VIII (Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen).

AFDELING XIII. WESTELIJK HALFROND

Artikel 86. Personeelsuitgaven der Directie. Gezien de steeds toenemende werkzaamheden van deze directie is een uitbreiding met twee ambtenaren en wel één in de rang van referendaris 2e klasse en één in de rang van Schrijver A gewenst.

AFDELING XIV. INTERNATIONALE ORGANISATIES

Artikel 89. Personeelsuitgaven der Directie. Ten behoeve van de afdeling Economische en Sociale Zaken, bureau Sociale Zaken en Congressen, is een uitbreiding met één ambtenaar in de rang van Steno-typiste A noodzakelijk gebleken.

Artikel 92. Aandeel van Nederland in de kosten van de Verenigde Naties en daarmee verband houdende organisaties. De in de uitgewerkte en toelichtende staat onder de punten 1 t/m 5 gegeven bedragen zijn de internationale verplichtingen naar de laatst bekende gegevens.

ad 1. De contributie aan de Verenigde Naties is aanzienlijk hoger dan die voor 1963, omdat naast de verwachte uitbreiding van de normale werkzaamheden, rekening moet worden gehouden met een hernieuwde aanslag in de kosten voor de operaties in Kongo en het Midden-Oosten, welke worden geraamd op f 2,7 mln. en in 1962 en eerste helft 1963 tijdelijk zijn gedekt door de in 1961 uitgeschreven obligatielening.

ad 2, 3 en 4. Rekening is gehouden met een begrotingstoename van ± 20 procent.

ad 5. Ook hier is gerekend op een begrotingstoename van ± 20 procent, alsmede op een vrijwillige bijdrage van 0,93 procent in de te verwachten kosten voor het operationele programma van \$ 2,5 mln.

ad 6c. Voor de liquidatie van het oude Europese vluchtelingenvraagstuk heeft de Hoge Commissaris der Verenigde Naties — in aanmerking nemende de in 1962 ontvangen en voor 1963 toegezegde bijdragen — een tekort berekend van \$ 4,5 mln. om het Europese vluchtelingenprobleem snel te kunnen oplossen. Deze aangelegenheid heeft de aandacht gehad van de Raad van Europa, die de regeringen van de leden-

landen heeft aanbevolen, het werk van de Hoge Commissaris ten behoeve van de oude nog niet geholpen Europese vluchtelingen te steunen en de mogelijkheid te overwegen een speciale bijdrage ter beschikking te stellen.

Mede in verband met deze aanbeveling van de Raad van Europa, is het volgens de Regering verantwoord, voor het dienstjaar 1964 een hoger bedrag dan gewoonlijk ter beschikking van de Hoge Commissaris te stellen.

Artikel 93. Aandeel van Nederland in de kosten van de V.N.-programma's voor hulp aan minderontwikkelde gebieden. De bijdragen aan het Uitgebreide Programma voor Technische hulp en aan het Speciale Fonds van de Verenigde Naties zijn gelijk gebleven.

Voor het Wereldvoedselprogramma van de Voedsel- en Landbouworganisatie is een bedrag van f 5,1 mln. opgenomen. De verhoging ten opzichte van 1963 is gebaseerd op de overweging, dat het programma naar bevrediging functioneert, terwijl anderzijds het voor het programma gestelde streefbedrag voor 3 jaar van \$ 100 mln. aan bijdragen nog niet is bereikt.

Voor het Instituut voor Sociale Ontwikkelingsplanning (begroting 1963 MEMORIE), is één derde, zijnde de eerste tranche, van het totaal door Nederland beschikbaar gestelde bedrag van f 3,6 mln. opgevoerd.

Nederland heeft zich zoals bekend bereid verklaard in de periode 1 mei 1963 — 30 april 1966 per jaar \$ 10 mln. te storten in het Fonds der Verenigde Naties voor West-Irian, uit welk Fonds onder leiding van de Secretaris-Generaal der V.N. uit te voeren projecten voor technische hulpverlening ten nutte van land en volk van West-Irian zullen worden gefinancierd. Voor 1964 is dienovereenkomstig een Nederlandse bijdrage voorzien van f 36,2 mln.

Artikel 93A. Bijdrage in de kosten van oprichting van een Nederlands Medisch Centrum inzake tropische ziekten in Afrika. Teneinde de oprichting van een Nederlands Medisch Centrum inzake tropische ziekten in Afrika door het Koninklijk Instituut voor de Tropen mogelijk te maken, moge een bedrag van f 1,0 mln. worden aangevraagd.

Artikel 94. Kosten voor bijdragen en deelneming aan internationale conferenties, commissies, vergaderingen, enz. Specificatie van het geraamde bedrag van f 725 000 luidt als volgt:

1. Algemene Vergadering V.N.	f 350 000
2. Economische en Sociale Raad der V.N.	80 000
3. Economische Commissie voor Azië en het Verre Oosten	108 000
4. Economische Commissie voor Latijns-Amerika	25 000
5. Economische Commissie voor Afrika	13 000
6. Economische Commissie voor Europa	1 000
7. Algemene Conferentie van de Internationale Atoomorganisatie	20 000
8. Conferenties te Genève	70 000
9. Conferenties te New York	50 000
10. Voorbereidende besprekingen met bevriende regeringen over V.N.-aangelegenheden.....	5 000
11. Aandeel in de kosten van het te 's-Gravenhage gevestigde Internationale Bureau voor het Permanente Hof van Arbitrage	3 000
	<hr/>
	f 725 000

AFDELING XV. INTERNATIONALE TECHNISCHE HULP

Artikel 95. Personeelsuitgaven van het bureau I.T.H. Gezien de steeds toenemende werkzaamheden verbonden aan de technische hulpverlening en mede in verband met intensivering

en uitbreiding van deze hulpverlening, wordt het noodzakelijk geacht dit bureau uit te breiden met 14 functionarissen en wel vier ambtenaren in de rang van referendaris; twee ambtenaren in de rang van referendaris 2e klasse; één in de rang van hoofdcommies; één in de rang van AAC-II en zes ambtenaren in de rang van Schrijver A.

Artikel 97. Kosten van de Nederlandse Technische Hulp-programma's. De uitgaven van het Deskundigen- het Assistent-Deskundigen- en het Fellowshipprogramma, zijn evenals vorige jaren tezamen in één bedrag opgenomen. De steeds toenemende aanvragen uit de ontwikkelingslanden, waarvan het aantal door het zelfstandig worden van voormalige koloniale gebieden wier streven het is tot versnelling van het tempo van hun sociale en economische ontwikkeling te geraken, zich jaarlijks nog uitbreidt en rekening houdende met aanzienlijke stijgingen der uitgaven vanwege de steeds hoger wordende kosten maken het noodzakelijk, dat voor het dienstjaar 1964 over een bedrag van f 7 070 000 wordt beschikt.

Ter verbetering van de voorbereiding van de deskundigen en assistent-deskundigen wordt een bedrag van f 0,6 mln. nodig geacht.

Ten aanzien van het in 1963 aangevangen programma van Projecten voor Uitgebreide Technische Hulp moge worden aangetekend, dat, gezien de grote belangstelling voor dit nieuwe programma, de over 1964 voorlopig gedachte toewijzing groot f 2,5 mln. te enen male onvoldoende zal zijn, weshalve de raming van de uitgaven op f 6,5 mln. is gesteld.

De voor 1964 noodzakelijke maatregelen ten aanzien van de speciale opleiding, selectie en uitzending van een grote en kwalitatief gevarieerde groep van vrijwilligers in het kader

van het Nederlandse Jongeren Vrijwilligers Programma, zullen over dat jaar een uitgave vergen, welke wordt geraamd op f 4 mln. Dit nieuwe programma waarvan de initiële kosten in 1963 voor uitvoering en voorbereiding als uitbreiding van het Assistent-Deskundigen-programma suppletoir zullen worden aangevraagd, is thans afzonderlijk in de begroting vermeld.

Buitengewone Dienst

Artikel 100. Gebouwen Buitenland. In verband met onder meer bouwprojecten te Rabat, New Delhi, Islamabad, Brasilia, Lagos en Tokio, alsmede te verwachten voorzieningen in een aantal hoofdsteden, onder andere Koeala Loempoer, Rome, Leopoldville, Nairobi, Ankara, Manilla, Bonn en Hong Kong, wordt een bedrag van f 7 mln. nodig geacht, hetgeen ten opzichte van 1963 een verlaging van f 1 000 000 betekent.

Deelneming aan de obligatielening van de Verenigde Naties. Aangezien de Nederlandse bijdrage groot f 7,2 mln. in de jaren 1962 en 1963 is voldaan, behoeft voor dit doel voor 1964 geen bijdrage meer te worden opgebracht.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

J. LUNS.